

Een gat in je geheugen, daar krijgt toch iedereen wel eens mee te maken? Klopt, maar in sommige gevallen gaat het echt om een plotse, tijdelijke black-out. Gelukkig is transiënte globale amnesie niet gevaarlijk.

NEUROLOGIE

Wim Feyaerta

Een gat in je geheugen

Ongeveer één keer per maand belandt er iemand op de spoedgevaldienst van UZ Leuven met transiënte globale amnesie: ineens weet die persoon niet meer wat er de voorbije minuten, uren of dagen gebeurd is. Neuroloog prof. dr. Rik Vandenberghe benadrukt dat het een specifieke vorm is, die verschilt van andere soorten geheugenverlies. Gevaarlijk is het niet, maar het is wel belangrijk om snel het onderscheid te kunnen maken met andere aandoeningen.

Geheugenstelsels

Onze hersenen herbergen verschillende geheugenstelsels. Zo hebben we onder andere een proceduraal geheugen, waarin vaardigheden zoals fietsen of autorijden worden opgesla-

gen. Of een semantisch geheugen, dat ons in staat stelt om snel woorden op te roepen. Gebeurtenissen die we meemaken op een bepaald tijdstip en een bepaalde plaats, worden dan weer bewaard in het episodische

kunnen wel meer zaken misgaan die tot amnesie leiden. Het meest bekend is de ziekte van Alzheimer, met geleidelijk steeds meer geheugenverlies als gevolg. Transiënte globale amnesie verschilt echter op een aantal

“De hippocampus ligt vlakbij de hersengebieden die verantwoordelijk zijn voor emoties”

geheugen. “Als er in dat episodische geheugenstelsel een stoornis optreedt, noemen we dat amnesie”, zegt professor Vandenberghe. Het deel van de hersenen dat verantwoordelijk is voor het episodische geheugen is de hippocampus. Daar

punten van ernstigere aandoeningen zoals alzheimer. Professor Vandenberghe: “Bij transiënte globale amnesie is de geheugenstoornis niet geleidelijk, maar vrij plots. Erg belangrijk is bovendien dat het geheugenverlies binnen 24 uur

volledig is opgelost. Na enkele uren moet de patiënt dus weer helemaal op het niveau zijn van tevoren. Door het geheugenverlies heeft de patiënt ook vaak angstgevoelens. De hippocampus ligt trouwens vlakbij de hersengebieden die verantwoordelijk zijn voor emoties.”

Cijferreeksen

Een ander kenmerk is het repetitief stellen van vragen: ‘wat is er met mij gebeurd?’, ‘waarom ben ik hier?’... Enkele minuten nadat de patiënt een antwoord heeft gekregen, stelt hij die vragen opnieuw. Dat kan zo enkele uren doorgaan. Professor Vandenberghe: “Door de stoornis in het episodische geheugen kan de patiënt geen nieuwe informatie onthouden: het gaat het ene oor in, en het andere weer uit. Heel typerend is dat hij wel degelijk in staat is om een reeks cijfers onmiddellijk na te zeggen. Het onmiddellijke geheugen blijft dus intact, maar alles wat langer dan een halve minuut moet worden opgeslagen – het episodische geheugen – valt weg.”

“Dat eenvoudig laten herhalen van een cijferreeks stelt de arts in staat om dadelijk het verschil te maken met een toestand van acute verwardheid. Bij verwarde patiënten is het onmiddellijke geheugen wél aangetast, zij kunnen een cijferreeks dus niet herhalen. De arts kan ook een eenvoudige test doen waarbij de patiënt voorwerpen moet benoemen. Zo kan hij het verschil zien met aandoeningen die problemen veroorzaken met taal en het vinden van woorden. Bij transiënte globale amnesie vormt die test geen probleem omdat het semantische geheugen niet is aangetast.”

Niet alleen nieuwe gebeurtenissen kunnen niet worden vastgehouden. De patiënt weet ook niet meer wat er plaatsvond in de uren, dagen of soms weken vóór de periode van amnesie. Typisch aan transiënte globale amnesie is dat het autobiografische geheugen intact is: de patiënt weet wel nog wel wie hij is, waar hij woont, wie zijn kinderen zijn ...

Impact

Transiënte globale amnesie is van voorbijgaande aard en het laat – in tegenstelling tot bijvoorbeeld een beroerte – geen schade na in de hersenen. Bovendien is er maar een heel

kleine kans dat het zich bij een persoon meermaals voordoet. Kun je dan niet stellen dat het allemaal niet zo erg is: even afwachten en je bent weer de oude?

“Vanuit medisch standpunt kun je het inderdaad een veeleer onschuldig fenomeen noemen”, beaamt professor Vandenberghe. “Maar op de betrokken persoon heeft het natuurlijk wel een sterke emotionele impact. Die verliest iets vanzelfsprekends en is op dat moment echt verloren. Gelukkig blijft het voor de meesten achteraf geen traumatische ervaring: meestal herinnert de patiënt zich niet veel van de periode van geheugenverlies.”

Spoedgevallendienst

“Toch is het cruciaal om niet gewoon af te wachten. Het komt erop aan om

op de spoedgevallendienst snel de juiste diagnose te stellen en om de transiënte globale amnesie te onderscheiden van andere aandoeningen die erop lijken en die wel schadelijk kunnen zijn, bijvoorbeeld een beroerte of bepaalde vormen van epilepsie.”

“Dat is het belangrijkste voor de arts: een correct klinisch onderzoek dat bij de minste twijfel wordt aangevuld met onderzoeken om andere pistes uit te sluiten. Tijdens het geheugenverlies doen we bijvoorbeeld vaak een EEG om te bekijken of er geen epileptische oorsprong is. Dikwijls gebeurt er ook een MR-scan om na te gaan of er geen andere letsels het geheugenverlies veroorzaken.”

“Daarna is het belangrijk om de patiënt te kunnen geruststellen: het ging niet om een beroerte, de kans op herval is miniem, er is geen ver-

7 kenmerken van transiënte globale amnesie

- 1 Alleen het episodische geheugen is aangetast: dat wat de voorbije minuten, uren, dagen of weken is gebeurd.
- 2 Het treedt plots op: voordien waren geen tekenen van amnesie.
- 3 Het is voorbijgaand: na maximaal 24 uur moet het geheugen volledig hersteld zijn.
- 4 Het duidt niet op een verhoogde kans op bijvoorbeeld alzheimer.
- 5 Er is minder dan 5 procent kans dat je het opnieuw krijgt.
- 6 Andere soorten geheugen zijn niet aangetast:
 - Je weet nog wie je bent, waar je woont ... (autobiografisch geheugen).
 - Je hebt geen moeite om voorwerpen te benoemen of om woorden te vinden (semantisch geheugen).
 - Je kunt een reeks cijfers direct herhalen (onmiddellijk geheugen).
- 7 Het komt zelden voor onder de 40 jaar.

hoogde kans op dementie enzovoort. Als mensen achteraf horen wat er met hen is gebeurd, blijven er vaak vragen en een sluimerende ongerustheid. Om dat te bespreken, en ook voor een controle, laten we hen enkele maanden later terugkomen naar de geheugenkliniek."

Oorzaak: onbekend

Bij de diagnose van transiënte globale amnesie heeft men oorzaken zoals epilepsie en een beroerte uitgesloten. Maar wat ligt er dan wel aan de oorsprong van het tijdelijke geheugenverlies? "Op dit ogenblik is daarover geen zekerheid", zegt professor Vandenberghe. "Wel kan men met speciale scantechnieken meten dat bepaalde zenuwcellen een verminderde werking vertonen die omkeerbaar is. In de gebieden die toevoer leveren aan de hippocampus, ziet men een vermindering van signalen. Je kunt het vergelijken met migraine: daarvan kennen we de oorzaak ook niet, we kunnen alleen meten dat er een tijdelijke storing is in de hersenen. Wel weten we dat voor transiënte globale amnesie de typische risicofactoren van een beroerte niet meespelen: te

hoge bloeddruk, verhoogde cholesterol en te weinig lichaamsbeweging."

Triggers

Evenmin is het duidelijk welke factoren transiënte globale amnesie kunnen uitlokken. "Soms lijkt het te ontstaan zonder duidelijke trigger, terwijl er bij andere mensen wel een concrete aanleiding lijkt te zijn: een intense ammoniakgeur, een hevige emotie naar aanleiding van een familiale gebeurtenis, een plotse temperatuurverandering, seksuele activiteit ..."

"Maar dat zijn reconstructies achteraf, mensen zoeken nadien oorzaken en verbanden. Vanuit wetenschappelijk standpunt moeten we daar voorzichtig mee zijn. Al is een link met emotionele gebeurtenissen nog niet zo gek. Vlakbij de hippocampus ligt de amygdala, een structuur in de hersenen die een grote rol speelt bij emoties. En we weten dat het episodische geheugen en emoties nauw verbonden zijn."

Transiënte globale amnesie is misschien niet zo ernstig, maar interessant en intrigerend vindt professor Vandenberghe het wel. "Het illus-

Prof. dr. Rik Vandenberghe

treert toch het belang van ons episodische geheugen. Vaak denken we bij de term 'geheugen' aan het vermogen om zaken in te studeren. Maar dat is eigenlijk een geforceerde vorm van geheugen. We leren veel meer dan we denken op een spontane manier en op basis van gebeurtenissen die sporen nalaten." ▸

Bij Landelijke Thuiszorg vinden wij zorgen voor jou de normaalste zaak van de wereld. Je bent jong of oud, samen of alleen? We komen bij je thuis op die momenten waar extra hulp meer dan welkom is: een geboorte, ziekte, handicap, ouderdom of moeilijke omstandigheden. Onze medewerkers zijn deskundig opgeleid en helpen je met plezier én op jouw maat.

Ontslag uit het ziekenhuis?

Landelijke Thuiszorg helpt met een waaier van diensten

gezinszorg - kraamzorg - poetshulp - gastopvang - oppas - klusjesdienst - woningaanpassing

landelijke
thuiszorg

voor meer info en aanvragen **070/22 88 78**

www.landelijkethuiszorg.be

Landelijke Thuiszorg maakt deel uit van Ons.

